

Elnöki megnyitó*

Dr. Dank Viktor

Tisztelt vezetőségválasztó küldöttekgyűlés!

Kedves tagtársak, kedves vendégeink!

A Magyarhoni Földtani Társulat tagsága, választmánya, elnöksége nevében tisztelettel üdvözlöm közgyűlésünk valamennyi résztvevőjét, tiszteleti tagjainkat, társegyesületeink képviselőit.

Immár 131. alkalommal gyűlünk össze, hogy 138 esztendő társulatunkban közgyűlésen számoljunk be az elmúlt öt esztendő eredményeiről és a jövő tennivalóinak felvázolásán kívül megválasszuk új vezetőségünket, a központi szervek, a társulat vezetőségét, mert a területi szervezeteknél és a szakosztályoknál ez már megtörtént, és programfüzetünkben közöltük is ennek eredményét.

Ezúton is gratulálok az újonnan megválasztott területi és szakosztályi tisztségviselőknek, áldozatos társadalmi, tudományos munkájukhoz sok sikert jó egészséget, eredményes földtani kutatómunkát kívánok valamennyiüknek.

Kedves tagtársak, kollégák, barátaim!

Öt esztendeje, hogy patinás társulatunk választási periódusát a korábbi három évről a népgazdaság tervezési lüktetésének öt éves ciklusához igazítottuk, a MTESZ többi tagegyesületéhez hasonlóan.

Ha visszatekintünk erre az eseménydús időszakra megállapíthatjuk, hogy társulatunk tagsága, mely a hazai földkéreg szerkezetének, felépítésének, fejlődésének tanulmányozására, hasznosítható ásványi nyersanyagainak, kincseinek kutatására tömörült szervezett egységbe elsőként a mai MTESZ tagegyesületek közül 1848-ban, megtette a magáét, és eredményesen munkálkodott az elmúlt öt évben is, mégpedig lényegesen mostohább, keményebb körülmények között, mint azt megelőzően. Szigorodtak a nemzetközi nyersanyagpiac feltételei, minőségi követelményei. Csökkent számos ásványi nyersanyag és fémfajta, legutóbb a kőolaj világgpiaci ára, növekedtek a gazdaságosság, a hatékonyság követelményei, fokozódtak az önköltségsökkentés kívá-

* Elhangzott a Társulat tisztújító közgyűlésén, 1986. III. 12-én.

nalmai. De fokozódott a felelősségünk is, hiszen az elmúlt évtizedek ásványi nyersanyag-politikájának a bányászattal összefüggő kritikai elemzéseai rámutattak a hiányosságokra, hibákra, tévedésekre és a váratlan világgazdasági eseményekre, valamint az ezekre való jó és kevésbé szerencsés reagálásainkra. Nagy hiba lenne a felismert tévedéseket megismételni.

Ugyanakkor a társadalmi fejlődés ezen szakasza során a műszaki, természettudományi pályák, szakmák, hivatások leértékelődtek, irántuk a fiatalság érdeklődése érthetően megcsappant.

A vállalati törvény kiteljesedése számos gazdaságvezetési variációt hozott létre, és ez kihatott az ásványi nyersanyagkincsekkel foglalkozó szervekre is, annak ellenére, hogy ezek a központi irányítás szférájában maradtak. Felgyorsultak a keretfeltételek változásai, a gazdaságosság peremfeltételei pedig sürgetően igénylik a hatékony irányítást.

Tavaly, 1985-ben, hazánk felszabadulásának 40. évfordulóján áttekintettük a földtani kutatásokat és az ennek nyomán felfedezett ásványi nyersanyag-készleteinket, valamint az ezek bázisán létrehozott bányászati tevékenység növekedését. Megállapíthattuk, hogy a ma nyilvántartott, mérlegbe vitt ásványi nyersanyagkincsünk zömét a felszabadulás után fedeztük fel, állítottuk a népgazdaság szolgálatába, sőt a kőolaj, földgáz, szén, bauxit, urán, fekete-szinesérceken kívül egyre szélesebb körben tártuk fel és termeltük ki a nem fémes ásványi anyagokat (dolomit, mészkő, kvarc-, üveghomok, kerámiai agyagok, zeolitok, perlit, gipsz, alginít stb.) és a modern korra jellemző ritka-fémeket és ezeket tartalmazó képződményeket.

Ha csak a szénhidrogéneket tekintjük, akkor a ma ismert kőolaj- és földgázkészleteink 95%-át a felszabadulás után fedeztük fel, és a mai egyéves termelés volumene meghaladja a korábbi, 1945 előtti összes kitermelés mennyiségét.

Leszögezhetjük azt a dokumentumokkal alátámasztott tény, hogy országunk ásványi nyersanyagok tekintetében a közepesen ellátottak közé tartozik, és ez nem kevés.

A Párt és a Kormányzat felismerte a MTESZ-be tömörült társulatokban, egyesületekben rejlő hatalmas szellemi erőt, és rendszeresen igényli a nagy horderejű döntések előtti véleményét ennek a grémiumnak. A változást jól jelzi KÁDÁR János elvtárs MTESZ-nél tett látogatása, a MTESZ és a szakszervezetek között létrejött megállapodás, és az is, hogy társadalmi szerv lett a MTESZ és felemelte szavát a természettudományi—műszaki pályán dolgozók, az ifjúság, a képzés, továbbképzés, nemzetközi kapcsolatok — érdekvédelme, működésének racionalizálása — érdekében, eredményel!

Tisztelt közgyűlés!

Ma egyidejűleg, egymás mellett kell gondoskodnunk szénhidrogénekről, szénről, uránról, bauxitról, a különböző szerkezeti anyagok érceiről, ásványi nyersanyagairól, építőipari és más igénybevételű anyagokról. És törekednünk kell, hogy minél több fajtáját hazai földből, gazdaságos körülmények között bányásszuk, termeljük ki.

Az elmúlt VI. ötéves tervben a sikeres és hatékony földtani kutatások nyomán, a fekete-kőolaj kivételével, valamennyi igénybe vett hasznosítható ásványi nyersanyagfajtaból többet, esetenként többszörösét sikerült felfedeznünk,

mint amennyit év közben kitermeltünk. Új ásványi nyersanyagokként fedeztük fel jelentős alginitlelőhelyeinket, gipszelőfordulásainkat, különféle finom- és durvakerámiai alapanyagunkat és más hasznosítható ásványi nyersanyagokat. A zeolitok alkalmazása most kezd terjedni, és a közismert *dolomit* az érc- és ásványbányák legnagyobb hozó anyagává vált! Igaz, hogy közben a rudabányai vas- és a gyöngyösoroszi színesércbányákban a készleteket leművelték, a munka gazdaságtalanná vált, de az is igaz, hogy pl. Tatabánya fogyasztó szénkészleteit Nagyegyháza felfedezése bőségesen pótolta, hogy a rudabányai dolgozók az alsótelekesi dolomit- és gipszelőforduláson munkaalkalmat találtak. Tanúi lehetünk tehát egy élet megkövetelte struktúraváltásnak.

Íde sorolhatjuk a sóskúti homokbányászat és előkészítés fejlesztését, a fehérvárcsurgói üveghomok és a flotálása melléktermékeként nyerhető cirkon, titán, ritkaföldfém tartalmú ásványok termelését. A korszerű hő- és hangszigetelő anyagok mellett a *perlitek*, kőzetgyapot felék ma már fontos építőipari alapanyagok, hogy a néhol hiányzó kavicsot, mint betonadalékot vagy díszítőköveinket ne is említsem.

Jelentős eredményeket tudhatunk magunk mögött a környezetvédelem, építés-területfejlesztés, mérnökgeológia területén is. Mérgező, veszélyes hulladékanyagok biztonságos elhelyezéséhez és tárolásához alapvető bázist nyújtottak az erre készült geológiai térképek és az ezt szolgáló földtani vizsgálatok. Munkánkat igényelték a városok alatti pincerendszerek, üregek problémáinak megoldásánál. De ajánlhatjuk is új eredményeinket a mezőgazdaság számára, a természetes terméshozó anyagok, a takarmányhasznosítás és állathigiénia vonatkozásában éppen úgy, mint a talajjavító anyagok területén egyaránt. Szinte az élet minden területén közvetve vagy közvetlenül megtalálhatók azok az ásványi nyersanyagok, melyek földtani kutató- és termelésgeológiai tevékenységünk során váltak ismertté, kibányászottá.

Ezen gyakorlati eredmények bázisát szolgáló földtani alap kutatások, a hazai földtani, mélyföldtani modell, a kéregfelépítési és szerkezeti tanulmányok, a különleges tektonikai és geotermikai adottságaink területén végzett munkánkat összefoglaló és demonstráló eredményeink, melyeket számos nemzetközi világkongresszuson, nagyrendezvényen bemutattunk, méltán kivívták a nemzetközi tudományos világ elismerését. A hazai földtani vizsgálati kapacitásunk, beleértve a hazai eszköz- és műszerfejlesztésünket, mindig keresett exportcikk volt és ma is az. Tudjuk, hogy a jövőben mind nehezebb feladatokkal kell szembenéznünk, hiszen a könnyebb geológiai problémákat részben elődeink, részben mi már megoldottuk. Most majd egyre bonyolultabb, rejtettebb, mélyebb geológiai viszonyok között kell új ásványi nyersanyagkészleteket felfedezni és leművelni. Ehhez újabb és újabb elméleti munka, geológiai koncepció, a földtan és a társadalomtudományok területén egyaránt korszerű módszerek és eszközök szükségesek. Nemcsak a nehezebb körülmények közötti felfedezéshez, hanem azért is, hogy a mélyben települt képződmények fizikémiai jellemzőiről minél pontosabb, megbízhatóbb képet kapjunk. Ez ma már a modern számítástechnika, vizsgálati, adattárolási, komputergrafikai metodikák és eszközök nélkül elképzelhetetlen.

Szeretném hangsúlyozni, hogy a feladat kettős: az egyik része a működő, meglévő bányák és ásványkincsek hatékony termelésére, választéknövelő minősítésére irányul, a másik része új helyeken és újfajta ásványi nyersanyagok produktív kutatását célozza. Összetett és nagy feladat ez, a tudomány és gyakorlat szoros egységében végzett koordinált tevékenységet igényel.

A VII. ötéves terv feladatai megoldásához nagy erőfeszítéseket kell tennünk, hogy biztosítani tudjuk az évi 2,0 Mt kőolajtermelési, 0,7—0,8 Mt párlattermelési és 7—7,4 Mt földgáztermelési szintet. Tudomásul kell venni, hogy ehhez folyamatos és intenzív kutatás kell, modern eszközökkel és módszerekkel, a rejtett csapdák és a nagyobb mélységek meghódítása érdekében. Kūlfejtések lignitvagyon az elműlt évek földtani kutatásai következtében bőségesen áll rendelkezésre. Mélyművelésű fekete- és barnaszén vagyunk is a mainál nagyobb termelési volument biztosítanak (24 Mt, akár kétszerese is lehet). Űránbányászatunk lehetővé teszi a bázist ahhoz, hogy befejeződjék a négyszer 440 MW-os paksi atomerőmű építése, nukleáris bázisú villamosenergia-termelésünk növelése céljából.

Bauxittermelésünk (3 Mt/év) az elavult BAYER technológia alkalmazása miatt a jó minőségű bauxittestekből történik, ezek eléréséhez pedig jelentős karsztvízszűllyesztés szükséges. Ugyanilyen feladatokat kell egyes mélyművelésű szénbányáknál is megoldani.

Mindent egybevetve: mind a működő bányák, mind a szabad területek kutatása nem nélkülözheti a földtani munkát, sőt a jövőbeni prosperálás egyik alapfeltétele a korszerű geológiai szolgálat. Nagy feladatot ró ez az egész geotársadalmat átfogó Magyarhoni Földtani Társulatra, annak tagságára, területi szerveire, szakosztályaira, tisztségviselőire egyaránt.

Közgyűlésünket egy évvel a Magyar Szocialista Munkáspárt XIII. és kevésel a Szovjetunió Kommunista Párjának XXVII. Kongresszusa után rendeztük meg. Mindkét kongresszus a munka hatékonyságát, a korszerű fejlődés meggyorsítását, a természeti erőforrásokkal való racionálisabb gazdálkodást tűzte ki, többek között, feladatul. Mindkét nagy megmozdulás leszögezte, hogy helytelen az alapanyag-termelő és a feldolgozóipart egymással szembeállítani, harmonikus, összehangolt együttműködésre ösztönöznek a határozatok.

Biztosak lehetünk abban, hogy földtani feladataink megoldására jó alapokat nyújt Társulatunk, melynek immár közel másfél százados fejlődése tovább folytatódik, melynek során mindig megtalálta a módját, hogy hasznosan szolgálja a társadalmi haladás és a gazdasági gyarapodás ügyét.

Emlékező tiszteletünk-köszönetünk szól tehát mindazon tag- és szaktársainknak, akik részben már nem lehetnek közöttünk, de munkájuk révén előrevitték a földtani kutatások ügyét, nemzetközi tekintélyünket is megalapozva a szakmai világban.

Köszönetet szeretnék mondani elsősorban azoknak az idősebb tagtársainknak, akik megalapozták mai tevékenységünket és aiktól átvettük a zászlót. Köszönet a derékhadi harcostársaimnak, akikkel átéltek és átéljük a nehéz gazdaságpolitikai időszakokat, és akikkel vállatve harcoltunk és harcolunk a szakmánkért, ezen keresztül az ország, a lakosság jobblétének megvalósításáért. Köszönet a felnövekvő és egyre nagyobb terheket vállaló geofiatalságnak, akik letéteményesei és művelői a korszerű geo-tudományoknak, az operatív földtani kutatásoknak és majdani nevelői egy új generációnak.

Köszönet a MTESZ egyre korszerűbb és harcosabb, egyben egyre nagyobb hatékonyságú és tekintélyű vezetésének, mely értékelte, támogatta törekvéseinket. Köszönet azon területi MTESZ-szerveknek, melyek a mi területi szaktbizottságainkat is magukénak vallják. Köszönjük a bányatrösztök, vállalatok, üzemek támogatását, hisz belőlük nőttek ki, értük vannak a földtani kutatásokat végző egységek, szervek, intézmények. Köszönjük a Műszaki Fej-

lesztési Bizottság, korábbi felügyeleti szervünk hozzáértő, méltányoló támogatását.

Köszönjük az MTA X. Osztályának és vezetőségének iránymutató tudománypolitikáját és hathatós erkölcsi támogatását. Köszönjük a helyi tanács- és pártszervezeteknek a körzetükbe tartozó geo-problémák felkarolását, megoldásának segítségét, a szállást és támogatást sok esetben. Köszönjük a Bányász Szakszervezetnek elvtársi, munkatársi, gazdaságpolitikai támogatását, és azt, hogy egyre intenzívebben igényli munkánkat. Köszönet az egyetemeknek, melyek vezető professzorai, munkatársai nevelik utánpótlásunkat és helyet, eszközt, szellemi kapacitást bocsátottak rendelkezésünkre. Köszönet a Magyar Állami Földtani Intézetnek, mely — mint annyiszor — most is otthont ad közgyűlésünknek és dolgozói a társulat tagságának mindig meghatározó tudományos, társadalmi tényezői voltak és ma is azok.

A magam nevében szeretném megköszönni a Magyarhoni Földtani Társulat valamennyi tagjának azt a támogatást, szeretetet, együttérzést és erkölcsi erőt, melyet mind a Társulat, mind személyem nehéz időszakában nyújtott számunkra. Hitet adtak a jóban, erőt a harcban, az érdemes célok elérésében. Az elmúlt 5 — de tovább visszamenve —, a 14 év távlatában nyugodtan mondhatom, hogy a társulati közakarát, melyet mindig képviseltem, zömében helyes irányt szabott, jó volt, beigazolódott! Esetenként azok is, melyek a tárgyidőszaki hivatalos állásponttal ellentétben állva akkor alulmaradtak a vitában és nem nyertek kellő figyelmet. Ez egyben megnyugtató is a jövőre vonatkozóan, és tanulság is a megválasztandó új vezetőség számára.

Szeretnék személyesen is köszönetet mondani közvetlen munkatársaimnak az elnökség, a választmány valamennyi tagjának, akiket mind itt felsorolni nem tudok, de akik közül ki kell emelnem HÁMOR Gézát, ALFÖLDI Lászlót, GÉCZY Barnabást, BÉRCZI Istvánt, HALMAI Jánost, BALOG Annát és GÉBER Zsuzsannát.

Kedves tagtársak, tisztelt közgyűlés!

Nagy feladatok és mozgalmas körülmények várnak a hamarosan hivatalba lépő, megválasztott új vezetőségre.

Keményen kell majd fogni a kormányrudat, hogy hajónk a kívánt irányban, optimális sebességgel és biztonsággal haladhasson. Én biztos vagyok benne, hogy jó kezekbe kerül ez a kormány, és mint annyiszor, a kollektív társulati bölcsesség és az azt képviselő tisztikar sikerrel megoldja majd szép feladatait, és hazánk földjének újabb, eddig ismeretlen szépségei és értékei tárulnak fel közös munkánk során! Ehhez kívánok a leköszönő vezetőség nevében sok sikert, jó egészséget, és sok jó szerencsét!